

هدف و ماهیت

می‌خواهد حرف بزند. می‌خواهد به یاری جادوی کلام با آشنا و غریبه ارتباط برقرار کند تا آنچه می‌داند بگوید و آنچه نمی‌داند بپرسد. می‌خواهد وقتی شاد است، وقتی غمگین است، وقتی شور و نشاط دلش را روشن کرده و زمانی که اندوه به قلبش پا گذاشته است، احساسش را به آرامی و بدون دغدغه با دیگران در میان گذارد، اما نمی‌تواند...

هدف و ماهیت

می‌خواهد حرف بزند. می‌خواهد به یاری جادوی کلام با آشنا و غریبه ارتباط برقرار کند تا آنچه می‌داند بگوید و آنچه نمی‌داند بپرسد. می‌خواهد وقتی شاد است، وقتی غمگین است، وقتی شور و نشاط دلش را روشن کرده و زمانی که اندوه به قلبش پا گذاشته است، احساسش را به آرامی و بدون دغدغه با دیگران در میان گذارد، اما نمی‌تواند.

چرا؟ دلیل سکوتش چیست؟ سکوتی که او را در زندان تنهایی خویش اسیر کرده است. شاید ناشنواست. شاید عقب‌مانده ذهنی است. شاید لکنت زبان دارد و شاید ده‌ها عامل دیگر.

اما این پایان راه نیست، چرا که کارشناسان رشته گفتار درمانی به یاری این دسته از افراد جامعه می‌آیند و آن‌ها را از انزوا به اجتماع می‌آورند.

در واقع هدف این رشته بررسی، تشخیص، ارزیابی و درمان اختلالات گفتار و زبان است.

یک آسیب‌شناس گفتار و زبان باید در آغاز بررسی کند که چه حوزه‌ای از زبان و گفتار فرد صدمه دیده است و سپس به درمان بپردازد چون نوع و مدت درمان با توجه به حوزه آسیب‌دیده متفاوت می‌باشد.

برای مثال، امکان دارد به علت سکتة مغزی، تصادف و یا اصابت ترکش، اختلالی در حوزه زبان فرد ایجاد شود که این اختلال می‌تواند به صورت بی‌ربط صحبت کردن و یا ناتوانی در سخن گفتن بروز پیدا کند. یا این که امکان دارد مشکل در حوزه گفتار باشد یعنی در تولید گفتار و یا روانی گفتار اختلالی به وجود بیاید. برای مثال کودکی که صداها را اشتباه تلفظ می‌کند دارای اختلال در تولید گفتار است و همچنین فردی که در طول یک دقیقه به جای ۴ جمله (به طور متوسط) یک جمله را گفته و یا برعکس ۱۰ جمله را بیان می‌کند، دچار اختلال در روانی گفتار می‌باشد. و بالاخره امکان دارد تارهای صوتی به دلایل مختلف آسیب ببینند که موجب خراب شدن کیفیت صوت می‌شود.

که در تمام موارد فوق یک گفتار درمان سعی می‌کند که به شیوه‌های غیرپزشکی و بدون استفاده از دارو آسیب ایجاد شده را درمان کند اما طول درمان و نحوه درمان متفاوت خواهد بود، یعنی آسیب‌های حوزه زبان چون به سیستم عصب مرکزی در مغز برمی‌گردد، طولانی‌تر و دشوارتر بوده اما درمان اختلالات حوزه گفتار آسان‌تر و سریع‌تر می‌باشد.

رشته گفتار درمانی یکی از زیرمجموعه‌های علوم توانبخشی است و هدف آن یاری رساندن به افرادی است که دچار اختلالات گفتاری و زبانی هستند که این کمک شامل موارد زیر می‌شود:

الف) کمک به افرادی که اختلالات تلفظی دارند، به گونه‌ای که بتوانند بدرستی تولید صداها را بیاموزند.

ب) کمک به بیمارانی که اختلال در صوت دارند و یا به علل مختلف حنجره آن‌ها جراحی شده و فاقد صوت طبیعی هستند.

ج) کمک به بیمارانی که به دلیل آسیب‌های مغزی، زبان پریش شده‌اند (این دسته از بیماران قدرت سخن گفتن نداشته یا بی‌ربط سخن می‌گویند).

د) یاری کردن ناشنویان برای برقراری ارتباط کلامی.

ه) کمک به طیف گسترده‌ای از عقب‌ماندگان ذهنی برای برقراری ارتباط کلامی.

و) توصیه و مشاوره به افراد جامعه به منظور پیشگیری از اختلالات فوق.

توانایی‌های مورد نیاز و قابل توصیه

حروف را یک یک ادا کرده و یا کلمات را به آرامی بیان می‌کند و سپس به صدای بیمار و نحوه اداکردن حروف و یا کلمات او نگاه کرده و گوش فرا می‌دهد و اشتباه‌هایش را به آرامی تذکر می‌دهد تا او بتواند از سنگلاخ دشواری‌های گفتار و زبان عبور کرده و به روانی سخن بگوید.

این کار همیشگی یک گفتار درمانگر است. کاری که باید با صبر و بردباری به دفعات مختلف و به روش‌های گوناگون انجام دهد.

صبر بودن مهمترین ویژگی است که یک گفتار درمانگر باید داشته باشد چرا که بعضی از بیماران به کندی پیشرفت می‌کنند و به قول معروف پیشرفتشان میلیمتری است. بنابراین لازم است که گفتار درمانگر بردبار باشد و پایه‌های بیمار پیش رفته و او را درک کند.

همچنین متخصص این رشته باید انعطاف‌پذیر باشد، برای این که در این کار تنوع مراجعه‌کنندگان بسیار زیاد است، یعنی مراجعین ما می‌توانند یک بچه ۲ ساله تا یک فرد ۹۰ ساله باشند که بدون شک هر یک روحیات و ویژگی‌های خاص خود را دارند و یک گفتار درمانگر باید با توجه به این ویژگی‌های فردی نحوه درمان را انتخاب بکند.

دانشجوی موفق این رشته کسی است که به زبان انگلیسی و دانش کامپیوتر مسلط باشد چون کتاب‌های این رشته در ایران بسیار کم است و دانشجو باید بتواند از منابع خارجی یا از شبکه‌های رایانه‌ای استفاده کند.

همین‌طور بهتر است با لهجه‌های مختلف آشنایی داشته باشد چون ممکن است ناشنویانی به او مراجعه کند که در یک محیط ترک یا کرد زبان زندگی کرده است و اگر فرد لهجه او را بلد باشد و یا حداقل با جایگاه‌های تولید صدای آن لهجه آشنا باشد، بهتر می‌تواند به او کمک کند.

رشته گفتار درمانی نیازمند خلاقیت، هنر، صبر و پشتکار است و باید دانشجو به مطالعه مداوم جهت پیشرفت زمینه‌های درمان بیماران علاقه‌مند باشد.

دانشجویان این رشته باید اختلال گفتاری نداشته باشند زیرا بخشی از تحصیل در این رشته شامل آموزش عملی و برخورد کلامی با بیماران می‌باشد و باید سلامت کامل روانی داشته و بتوانند به درستی ارتباط برقرار کنند. همچنین لازم است در دروس زبان و ادبیات فارسی، زیست‌شناسی، فیزیک و زبان انگلیسی اطلاعات لازم و کافی را کسب کرده باشند.

آینده شغلی و بازار کار

در مقابل هر ۲ یا ۳ هزار نفر جمعیت یک گفتار درمانگر مورد نیاز است. آمار فوق که مورد قبول جامعه پزشکی و بهداشتی جهان است، نشانگر نیاز جامعه به فارغ‌التحصیلان گفتار درمانی است چرا که تخصص گفتار درمانی بر دو محور اصلی درمان و پیشگیری استوار شده است. با این که رشته گفتار درمانی در گروه پزشکی است اما کار آن بیشتر پیشگیری می‌باشد.

متأسفانه این رشته در کشور ما جا نیفتاده است و در نتیجه فعالیت فارغ‌التحصیلان این رشته محدود می‌باشد.

برای مثال با این که به اعتقاد ما هر مدرسه‌ای به یک گفتار درمانگر نیاز دارد، فارغ‌التحصیلان این رشته زمانی که در آموزش و پرورش استخدام می‌شوند، پستی برای آن‌ها در نظر گرفته نشده است، یعنی در حکم استخدامی به عنوان دبیر تلقی می‌شوند نه به عنوان یک گفتار درمانگر.

و یا متأسفانه قانون نظام پزشکی به این صورت است که گفتار درمانگر نمی‌تواند به تنهایی مطب بزند بلکه باید زیر نظر متخصص مغز و اعصاب و یا گوش و حلق و بینی فعالیت کند، در صورتی که یک گفتار درمانگر وابستگی خاصی به هیچ تخصصی ندارد البته ممکن است متخصص مغز و اعصاب در بعضی موارد به گفتار درمانگر یاری برساند اما در بسیاری از موارد مانند لکنت زبان نمی‌تواند کمکی بکند.

با این وجود نباید علاقه‌مندان به این رشته ناامید شوند چون این رشته برای جوانانی کنجکاو که به دنبال کشف ناشناخته‌ها می‌باشند و می‌خواهند در زمینه تحصیلی‌شان حرف اول را بزنند، رشته بکری است و زمینه‌های ناشناخته زیاد دارد.

که از آن جمله می‌توان به درمان سریع لکنت زبان اشاره کرد. چون با این که در این زمینه روش‌هایی وجود دارد به تدریج جواب می‌دهد و به جرات می‌توان گفت که اگر کسی درمان سریعی برای لکنت زبان پیشنهاد کند، بسیار ثروتمند خواهد شد. برای این که لکنتی‌ها هم افرادی باهوش طبیعی هستند و می‌توانند مشاغل مختلف را به عهده بگیرند ولی این اختلال در صحبت کردن آن‌ها را دچار مشکل کرده است. بنابراین بسیاری از آن‌ها حاضرند هزینه زیادی بپردازند اما سریع مشکل آن‌ها رفع شود.

با این که مشکل شغلی در جامعه ما برای همه رشته‌ها از جمله رشته گفتار درمانی وجود دارد اما از آنجایی که فارغ‌التحصیلان رشته‌های توانبخشی و از جمله گفتار درمانی محدود هستند و از طرفی جامعه به آن‌ها نیاز بسیاری دارد، رشته‌های علوم توانبخشی کمتر از سایر رشته‌ها با مشکل شغلی روبرو هستند.

برای مثال یک گفتار درمانگر می‌تواند در درمانگاهها و مراکز بهداشت، مراکز ویژه توانبخشی و مراکز آموزش و پرورش استثنایی فعالیت بکند چون قسمت عمده این کار در ارتباط با ناشنواها و کم‌شنواها است، یعنی ما به یک ناشنوا یا کم‌شنوا کمک می‌کنیم که گفتار افراد را درک کرده و بهتر از قبل منظورش را از طریق کلام برساند. که از همین جا ناشنوایان زبان اشاره را می‌آموزند اما ما به آن‌ها درک گفتار و بیان آن‌ها را می‌آموزیم.

درس‌های پایه برای رشته گفتار درمانی

فیزیک صوت آناتومی

آناتومی و فیزیولوژی عمومی آناتومی و فیزیولوژی مکانیزم گفتار

آناتومی و فیزیولوژی اعصاب و رابطه با گفتار روان‌شناسی

روان شناسی عمومی روان پزشکی عمومی

روان شناسی کودک و نوجوان روان پزشکی کودک و نوجوان

روان شناسی یادگیری رشد روانی حرکتی

عقب ماندگی ذهنی بازی درمانی

مبانی شنوایی سنجی سنجش شنوایی

زبان شناسی آواشناسی

روان شناسی زبان اصول و متون مشاوره

زبان تخصصی اصطلاحات پزشکی

روش تحقیق ژنتیک پزشکی

بافت شناسی و آسیب شناسی کمک های اولیه

بهداشت عمومی بیماری های گوش و حلق و بینی

کاربرد جراحی در گفتار درمانی بیماری های اعصاب در رابطه با گفتار ۱ و ۲

ارتودونسی در رابطه با گفتار اصول توانبخشی

درس های اختصاصی برای رشته گفتار درمانی

مبانی گفتار درمانی

رشد طبیعی گفتار و زبان

بیماری شناسی تاخیر رشد گفتار و زبان

بیماری شناسی اختلال در تولید گفتار ۱ و ۲

بیماری شناسی اختلال در صوت ۱ و ۲

بیماری شناسی ناروایی گفتار ۱ و ۲

بیماری شناسی زبان پریشی کودک و بزرگسال ۱ و ۲

بیماری شناسی اختلال در تشدید

بیماری شناسی اختلال گفتار در فلج مغزی

بیماری شناسی در اختلال در خواندن

ارزیابی و تشخیص افتراقی در بیماری شناسی گفتار و زبان

مدیریت در گفتار درمانی

مدیریت در گفتار درمانی پروژه و پژوهش

کارآموزی در عرصه

کارآموزی بالینی (الف)

کارآموزی بالینی (ب)

کارورزی بالینی (الف)

کارورزی بالینی (ب) گفتار درمانی